

Fler vägar in

– nycklar till Sverige och
det svenska samhället

"Det var de djärvaste som först bröt upp. Det var de företagsamma som fattade beslutet. Det var de oförvägna som först gav sig ut på den avskräckande färden över de stora haven."

(Vilhelm Moberg)

"Invandrarutredningen föreslår därför att försörjningsvillkoret utgår ur medborgarskapslagen. Varje person i landet kan idag - antingen genom eget arbete eller i form av bidrag från de allmänna - anses ha möjlighet att försörja sig och sin familj."

(SOU 1974:69)

Februari 2009

nya moderaterna

Innehållsförteckning

Arbetsgruppens uppdrag och genomförande	3
Arbetsgruppens verksamhet	4
1. Inledning	6
2. Rörlighet i en globaliserad värld	7
2.1 Internationaliseringen av Sverige	7
2.2 Rättigheter och skyldigheter	7
2.3 Arbetskraftsinvandring	8
2.4 Mobilitetsreformer	9
2.5 Den europeiska och den globala asyl- och migrationspolitiken	10
2.6 Asylprocessen – snabba och rättssäkra beslut är kärnan	12
2.6.1 En rättssäker asylprocess har ett tydligt avslut	12
2.6.2 Återvändande	13
2.6.3 Tillståndslösa och skuggsamhället	13
2.7 Mottagandet av asylsökande	15
2.7.1 Boendesituationen	15
2.7.2 Mottagandetorg	16
3. Eget ansvar är vägen till delaktighet	18
3.1 Etablering	19
3.2 Individens eget ansvar för etableringen – kontrakt och försörjning	19
3.2.1 Startkontrakt	20
3.2.2 Startsvenska	21
3.3 Ett nystartsprogram för utanförskapsområden	22
3.4 Det civila samhällets roll för integrationen	23
3.5 Social rörlighet	24
4. Individualism, jämlikhet och jämställdhet	24
4.1 Hedersbegreppet	25
4.2 Kvinnor, jämlikhet och jämställdhet	26
4.3 Ungdomar och värderingar	27
5. Medborgarskapet och det svenska passet	28
Bilaga: Arbetsgruppernas sammansättning	29
Migration och mänsklig rörelse	29
Integration och arbete	29
Vår värdegrund	29
Analys och fördjupningsgrupp	29
Fristående experter	29
6. Källförteckning	30
Litteratur	30
Rapporter	30
Webbsidor	30

Arbetsgruppens uppdrag och genomförande

Arbetsgruppens övergripande uppdrag har varit att bistå moderaterna i utvecklingen av en migrations- och integrationspolitik som möter de utmaningar Sverige står inför när det gäller utanförskap, segregation, demografi och konkurrenskraft. Ambitionen är att de slutsatser arbetsgruppen presenterar ska utgöra en plattform i valet 2010 varför de föreslagna åtgärderna sträcker sig över kommande mandatperiod.

Arbetsgruppens direktiv antogs av partistyrelsen den 30 november 2007. I direktiven fastställs uppdraget att se asylprocessen, kommunernas flyktingmottagande och integrationen av nyanlända ur ett helhetsperspektiv, från det att människor kommer till Sverige till dess att de får uppehållstillstånd alternativt avslag på asylansökan och måste återvända. Det ligger också i arbetsgruppens uppgift att se hur den reglerade invandringen kan vara så öppen som möjligt.

Den som väljer att komma till Sverige ska också ha möjlighet att etablera sig. Det egna ansvaret är en viktig nyckel, men samtidigt krävs åtgärder för att bryta utanförskapet och skapa möjligheter för att fler ska komma in på den svenska arbetsmarknaden. En lyckad integration ställer således krav på individen, men även på Sverige.

Sverige är ett mångkulturellt land där olika religioner, kulturer och moraliska föreställningar möter varandra. Dessa olikheter ska respekteras. Samtidigt måste politiken reagera när olika värderingar resulterar i att människors fri- och rättigheter kränks. För att politiskt kunna dra gränsen för vad som kan accepteras i ett fritt och demokratiskt samhälle krävs en fördjupad kunskap om olika kulturer och traditioner. Endast genom nyfikenhet och lyhördhet inför olika värderingar kan vi finna svaret på hur dessa ska kunna samexistera inom Sveriges gränser.

För att arbetsgruppens slutrapport ska vara ett relevant dokument inför nästa mandatperiod krävs öppenhet för andras åsikter och synpunkter i migrations- och integrationsfrågor. Dessa har inhämtats från moderaternas samråd, genom kontakter med människor via moderaternas hemsida samt genom studiebesök hos relevanta aktörer och diskussioner med experter inom politikområdet. En delrapport presenterades på moderaternas framtidskonvent i november 2008 där arbetsgruppen fick konventets mandat att fortsätta arbetet i föreslagen riktning. Thomas Gür och Magnus Henrekson har varit knutna till gruppen som ämnesexperter och deltagit i det löpande arbetet.

Arbetsgruppens slutrapport ska ses som ett av flera inspel i den borgerliga idéutvecklingen där moderaternas analyser och ställningstaganden ska sammanfogas med migrations- och integrationspolitiska diskussioner i övriga allianspartier.

De tre delarbetsgrupperna Migration och mänsklig rörlighet, Integration och arbete och Vår värdegrund har arbetat parallellt och knutit till sig den kompetens respekti-

ve grupp funnit nödvändig. De tre grupperna har dock haft löpande kontakt genom huvudgruppen.

I oktober 2008 tillsatte partistyrelsen en analys- och fördjupningsgrupp under delarbetsgruppen Migration och mänsklig rörlighet. I analys- och fördjupningsgruppens uppgift låg bland annat att beskriva den grupp människor som lever i Sverige utan tillstånd. I direktiven lyfts frågan huruvida det inom gruppen tillståndslösa finns någon grupp som har legitima intressen som kan anses särskilt skyddsvärda, men vilka inte tillgodoses genom rådande lagstiftning för asyl eller arbetskraftsinvandring. I rapporten *Vägar ur skuggsamhället* redovisades gruppens arbete till arbetsgruppen Migration och mänsklig rörlighet den 26 januari 2009. Rapporten lyftes även för diskussion i huvudgruppen den 30 januari 2009.

Arbetsgruppen Mot utanförskap och segregation presenterar här sina analyser och samlade förslag i rapporten *Fler vägar in – nycklar till Sverige och det svenska samhället*. Rapporten läggs fram till moderaternas partistyrelse. Partistyrelsen kommer dock inte ta ställning till förslagen vilket innebär att det även fortsättningsvis är arbetsgruppen som står bakom materialet.

Det är för tidigt att avgöra i vilken omfattning och vid vilken tidpunkt det finns utrymme för reformer under nästa mandatperiod. Finanskrisen har förstärkt osäkerheten om den framtida utvecklingen och därmed svårigheterna att bedöma reformutrymmet. Alla reformer, även de som förs fram i denna rapport, måste därför alltid prövas mot vad de offentliga finanserna och samhällsekonomin medger. Förslagets omfattning kan därför behöva anpassas till det samlade utrymme som framöver bedöms vara rimligt utifrån det ekonomiska läget och de offentliga finanserna.

Huvudarbetsgruppen består av:

Ulf Kristersson – socialborgarråd i Stockholm, ordförande

Tobias Billström – migrationsminister

Elisabeth Svantesson – riksdagsledamot från Örebro

Carolina Bringborn, migrationspolitisk handläggare, är huvudsekreterare i arbetsgruppen.

Arbetsgruppens verksamhet

Arbetsgrupperna har tagit del av seminarier, rapporter, undersökningar och annat skriftligt material. Med statistik från SCB:s databas STATIV har delarbetsgruppen Integration och Arbete tagit fram den egna rapporten *Där utanförskapet är som störst*. Arbetsgrupperna har också använt sig av riksdagens utredningstjänst.

Arbetsgrupperna har bland annat träffat representanter från följande organisationer, kommuner, landsting och företag. Skellefteå kommun; verksamheten för ensamkommande flyktingbarn, Moderaternas fullmäktigegrupp i Skellefteå, Asylhemmet Origo i Skellefteå, Grupphemmet Tellus i Skellefteå, Värnamo internationella vänner, Värnamo Näringsliv AB, Flyktinghälsan i Malmö, Individ- och

familjeenheten i Rosengård, Flyktinghälsan Cosmos i Uppsala, Integra i Uppsala, Världshuset, Stadsmissionen i Linköping, Miljonkulturell ungdom, Integrationskontoret i Kristianstad, Migrationsdomstolen i Malmö, Migrationsverket i Solna, Tasty House i Helsingborg, Asylkommittén Falun/Borlänge, Mångfaldsrådet i Borlänge, Ibn Rushd studieförbund i Helsingborg. Sfi-rektorer i Örebro, Timbro, Hyresgästföreningen i Stockholm, Akademikerföreningen i Stockholm, NTG Asyl och Integration i Malmö, Sfi-Lernia i Malmö, Sfi-Södervärn i Malmö, Hyresgästföreningen i Stockholm, Sveriges Byggindustri i Stockholm, Sveriges Kommuner och Landsting, Lärarförbundet, Hyresgästföreningen i Gävle, Einar Mattsson fastighetsbolag i Stockholm, Irakiska förbundet, Örebro goes Global, Blatteförmedlingen, Internationella företagarföreningen i Sverige, AD-tryck i Askersund, ¾ Ahmed Egal, Södertörns folkhögskola, Stockholms Universitet, Bostads- och integrationsroteln i Stockholm, Folkets Hus i Rinkeby, Orya, Reilers Ingenjörer i Malmö, Mercuri urval, Vinge advokatbyrå, Företagarna i Uppsala Gottsunda Factory, Tankesmedjan Captus, Husby moské, Husby islamiska förening, Stadsdelsnämnden i Rosengård, Polisen i Rosengård. I några fall har besök gjorts tillsammans med moderaternas socialförsäkringskommitté. Vi riktar ett stort tack till samtliga för deras bidrag.

1. Inledning

Moderaternas politik utgår från enskilda människors rätt att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Politiken ska stärka människor i övertygelsen om att de själva bäst kan bedöma hur de ska leva sina liv. Politiken ska stå vid människors sida, men politiken ska inte stå i vägen. Denna frihet kräver personligt ansvar. En människas frihet får inte kränka andra människors fri- och rättigheter. För att den som lever i Sverige ska förstå det ansvar denna frihet för med sig behövs tydliga ramar och gemensamma regler för samhället.

Frihet, humanism och öppenhet mot vår omvärld har länge varit moderata ledord. Därför präglas också vår syn på migration av dessa principer. Migration – rörlighet över gränser – är både någonting positivt och någonting djupt mänskligt. Den berikar kulturer såväl som enskilda människor och hela länder. Några av världens mest dynamiska och framgångsrika länder är också några av världens mest internationaliserade. Den enskilda invandraren får möjlighet att skapa sig en bättre framtid i ett annat land och bidrar därmed med nya erfarenheter, ny kompetens och ny arbetskraft. Ursprungslandet får ett ökat kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt ekonomiska vinster genom de pengar som migranten sänder tillbaka till hemlandet. Det är denna positiva syn på internationaliseringen vi bör utgå ifrån när vi utformar en migrations- och integrationspolitik för framtiden.

Samtidigt har svensk migrations- och integrationspolitik inte varit framgångsrik. Uppföljningar visar på allt för blygsamma resultat när det gäller egenförsörjning, inkludering i arbetslivet samt bekämpning av utanförskap och sociala problem. Politiken har förändrats från att ha präglats av arbetskraftsinvandring till att främst ta emot asylsökande och anhöriga. Från en närmast assimilerande politik till ett missriktat omhändertagande där allt för många har hamnat i långvarig arbetslöshet och passiviserande bidragsberoende. Detta trots att de allra flesta kommer till Sverige efter stora uppoffringar och med höga ambitioner för sig och sina barn. Vid en internationell jämförelse ligger Sverige efter när det kommer till att ta vara på invandrarens vilja och förmåga att bidra i arbetslivet. Svensk migrations- och integrationspolitik behöver en tydligare idé och ett konsekvent genomförande.

Det har aldrig varit lätt att utvandra, och kanske är det ännu svårare att invandra. Att bryta upp från det kända och invanda för att inlemmas i det nya och okända är svårt överallt på jorden. Politik, attityd och kultur kan göra det svåra lättare, eller tvärt om ännu svårare.

Den som på allvar tror att invandring, utvandring och internationalisering i grunden är någonting positivt – trots att det rymmer både problem och svårigheter – har starka skäl att utforma regelverk som leder till att människor snabbt integreras i det svenska samhället och blir självständiga och självförsörjande. Samtidigt behövs det en korrekt bild av Sverige internationellt för att den som befinner sig i uppbrott ska vara bättre förberedd på vad som – på gott och ont – väntar i Sverige.

2. Rörlighet i en globaliserad värld

Avstånden i världen krymper. Samtidigt skapar den tekniska utvecklingen nya förutsättningar för mänsklig samvaro. Människor förflyttar sig mellan länder och över gränser samt kommunicerar och skapar kontakter över stora avstånd. Detta sprider kunskap och kapital över världen och gynnar såväl människor som länder.

2.1 Internationaliseringen av Sverige

Sverige tog intryck av andra länder långt innan vi hade någon egentlig invandring att tala om. Ofta nämns kulturella intryck så som musik, dans och mattraditioner. Men det handlar i lika stor utsträckning om en utveckling av det svenska språket, ekonomi, hantverk, företagstraditioner och politik. Detta gör oss mentalt förberedda på allt gott som internationaliseringen kan bidra med. Men trots vår historia med tyska handelsmän, vallonska smeder och italienska arkitekter är invandringen till Sverige på många sätt en ny fråga. Och politiskt har vi egentligen aldrig bestämt oss för vad vi vill med Sverige i denna relativt dramatiska förändring.

För 100 år sedan handlade inte den svenska drömmen om att komma till Sverige utan om att flytta härifrån. Det är inte berättelsen om enkla uppbrott som sedan dess har traderats från generation till generation. Detta beskrivs kanske mest träffande av Vilhelm Moberg: *”Det var de djärvaste som först bröt upp. Det var de företagsamma som fattade beslutet. Det var de oförvägna som först gav sig ut på den avskräckande färden över de stora haven.”*

Under folkhemmets decennier på 1950- och 1960-talen började den svenska välfärden byggas upp vilket krävde arbetare.¹ Med en offensiv politik importerade vi utländsk arbetskraft under devisen att alla skulle bli svenskar. Sverige upplevde sin tredje stora våg av arbetskraftsinvandring. Under 1970- och 1980-talen infördes idén om ömsesidig integration, där det i lika hög grad var Sverige som skulle anpassas till invandrarna. Men det jämlikhetstörstande, kärva och självständiga ideal som så självklart beskrevs i *Utvandrarna* förskingrades snabbt. I *Invandrarutredningen*, SOU 1974:69, fastslogs att *”Försörjningsvillkoret utgår från medborgarskapslagen. Varje person i landet kan idag – antingen genom eget arbete eller i form av bidrag från det allmänna – anses ha möjlighet att försörja sig och sin familj”*. Den egna förmågan och det egna ansvaret för den som bryter upp och börjar om, devalverades. I Bidragssverige skulle alla vara lika. Numera tar Sverige nästan bara emot asylsökande och anhöriga. Vi skapar allt för ofta områden med trångbodda bidragsmottagare och många skäms över känslan att även svenskar verka diskriminera.

2.2 Rättigheter och skyldigheter

Under de senaste årtiondena har vi sett en ökad invandring till Sverige. Några har kommit för att arbeta, andra har flytt undan krig och förföljelse. En del stannar under några år, andra stannar för gott. Den sammanlagda invandringen under 2007 var den högsta någonsin i Sveriges historia. Statistik från 2008 visar visserligen på en

¹ Harrison Dick, Hearing om arbetskraftsinvandring 2008-09-23 Andrakammarsalen

minskning, men samtidigt att fler än vad vi historiskt är vana vid väljer att invandra till Sverige.

En hög in- och utvandring påverkar befolkningens sammansättning. Den kunskap, kultur, religion och historia som tillförs Sverige bidrar till vår fortsatta internationalisering. Ökad rörlighet kan också ge ökad öppenhet och större samsyn kring viktiga grundläggande värden som demokrati och respekten för mänskliga rättigheter.

Människors rörlighet kan bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft internationellt. Men för att vi ska kunna ta del av alla dessa positiva effekter av migrationen krävs att de som kommer till Sverige snabbt integreras och blir självförsörjande. Detta är också fallet med de allra flesta som invandrar till Sverige, men samtidigt finns det idag en kravlöshet som accepterar att allt för många under långa perioder lever på olika former av bidrag i stället för att fullt ut ta ansvar för sin egen försörjning. Den missriktade välvilja som bor i kravlösheten drabbar inte bara dem som redan bor i Sverige utan bildar mönster som även allt för många invandrare faller in i. Av dem som fick uppehållstillstånd av asylskäl 2002 och deltog i kommunal introduktion, var bara var femte självförsörjande efter 30 månader med uppehållstillstånd.² Till detta kommer usla ekonomiska incitament med 90-procentiga marginal-effekter för den som går från bidrag till arbete.

Resultatet av den svenska migrations- och integrationspolitiken är att rättigheter och skyldigheter inte går i takt i Sverige idag. Vi har ekonomiska rättigheter som är sällsynta i andra delar av världen. Vi erkänner barns, kvinnors och sexuella minoriteters individuella rättigheter och ställer dem framför familj, klan, grupp och kultur. Men lyckas vi inte bättre än idag att se till att den som flyttar till Sverige både försörjer sig själv och respekterar grundläggande regler i samhället, skapar vi grogrund för allvarliga konflikter.

Det är mänskligt att snabbare anpassa sig till rättigheter man gillar och kan dra nytta av än till skyldigheter man inte förstår eller accepterar. Men det räcker inte att lära sig halva sanningen om Sverige. Acceptera och bli accepterad! är en rimligare princip för den som kommer till Sverige än ohållbara löften om att bli försörjd av dem som redan bor här. Vi måste våga tala om vilka värden och regler vi vill ska prägla ett öppet och tolerant internationaliserat Sverige. Samhället måste framgångsrikt och omedelbart tradera kunskap om lagar, rättigheter och skyldigheter. De senaste årens insikter om hedersrelaterat våld och hedersrelaterade sociala problem vittnar om att detta inte har fungerat.

2.3 Arbetskraftsinvandring

Sverige upplevde sin första våg av arbetskraftsinvandring under 1200-talet. Stockholm anlades och städer som Uppsala och Örebro växte fram. Tyskan satte sin tyd-

² Integrationsverket 2005:1 Introduktion för nyanlända invandrare – enkätundersökning 2004

liga prägel på det svenska språket. Invandringen styrdes snarare av ad hoc-lösningar än en långsiktig politik.³

Sverige måste bli bättre på att även i nutid se den positiva kraften i migration. Från och med december 2008 är det åter möjligt att arbetskraftsinvandra till Sverige vilket är ett tydligt steg i den riktningen. Reformen bygger på arbetsgivarens behov av arbetskraft vilket ger Sverige ett av världens mest öppna system för arbetskraftsinvandring. Detta utan att kompromissa med reglerna på den svenska arbetsmarknaden eller kontrollen av vem som kommer och under vilka villkor.

Reformen om arbetskraftsinvandring är främst en frihetsreform, men den möter också de påtagliga demografiska förändringar Sverige och Europa står inför. Främst består dessa av en ökad livslängd, hög migration och fler arbetstagare över 60 år. Men samtidigt som antalet personer i förvärvsaktiv ålder ökar så minskar deras andel av den totala befolkningen. Detta gör att allt färre tvingas försörja allt fler.

Arbetskraftsinvandringen kommer att kunna möta många av de behov som finns på den svenska arbetsmarknaden, idag och i framtiden, vilket gynnar svenska företag. Samtidigt kommer många människor kunna skapa sig en ny framtid i Sverige. Vi tror även att arbetskraftsinvandringen kan bidra till att det svenska arbetslivet öppnas upp så att fler kvalificerade och talangfulla människor med varierande etnisk bakgrund får en bättre chans att komma till sin rätt. Men detta ställer också krav på oss som redan bor här.

Under den kommande mandatperioden blir det viktigt att följa upp att reformen får de avsedda effekterna och att behovet av arbetskraft på den svenska arbetsmarknaden tillgodoses. I ljuset av den demografiska utvecklingen är det viktigt att överväga ytterligare åtgärder för att säkerställa tillgången på arbetskraft.

I och med den nya reformen är det viktigt att svenska institutioner runt om i världen bedriver ett fullgott arbete för att informera om och marknadsföra Sverige som ett bra arbetskraftsinvandringsland. Det blir också viktigt att en öppen och flexibel arbetskraftsinvandring har ett brett förtroende och accepteras av allmänheten. Systemet får inte missbrukas eller utnyttjas varför arbetet med säkrare ID-kontroller av dem som kommer till Sverige måste fortgå. Likaså måste myndighetskontrollen, för att undvika exempelvis skenanställningar, vara tillräcklig.

2.4 Mobilitetsreformer

De legala vägarna in i Sverige och Europa måste bli fler. Det ökar det internationella utbytet. Onödiga hinder för människors rörlighet måste därför rivas. Människor som vill komma till Sverige för att arbeta, under en kortare eller en längre tid, måste kunna göra detta. Samtidigt måste människor kunna återvända till sitt hemland alternativt fortsätta till tredje land. Behovet av arbetskraft i Sverige och Europa måste bättre vävas samman med migrantens personliga strävan och vilja.

³ Harrison Dick, Hearing om arbetskraftsinvandring Riksdagens andrakammarsal 2008-09-23

Få människor lämnar sina hemländer med avsikten att aldrig komma tillbaka. Enligt UNHCR valde en halv miljon människor att återvändra under 2007. I Sverige har vi sett att ett stort antal av de personer som kom som flyktingar från Balkan under 1990-talet har återvänt.

Vi förstår de människor som vill åldras i sitt ursprungsland där äldrevård och omsorg sker på det egna språket och där släktingar och vänner kanske finns. Alternativet riskerar att bli ett dubbelt utanförskap där många äldre med utländsk bakgrund, precis som infödda svenskar, ser vänskretsen försvinna, men samtidigt drabbas ytterligare av att inte förstå språket. Den som drabbas av demenssjukdomar möter ofta en djup tragik.

Därför är det angeläget att undersöka vad vi kan göra för att exempelvis våra socialförsäkringssystem inte ska lägga onödiga hinder i vägen för den som vill återvändra. Den som kommer till Sverige och arbetar, men på ålderns höst vill återvändra till det forna hemlandet, bör i större utsträckning kunna flytta med de förmåner han eller hon har betalat skatt för. Många invandrarorganisationer har engagerat sig djupt i detta.

Vi måste också i större utsträckning arbeta för mångfald i äldrevården i Sverige och att större hänsyn tas till språk, religion och olika traditioner. Samtidigt är det viktigt att dra nytta av den kompetens som redan finns. Det ska anses meriterande att kunna andra språk samt att ha kunskap om andra kulturer och traditioner.

Vi vill fortsätta arbeta för att underlätta mobilitet i vid bemärkelse. I det arbetet är det angeläget att organisationer och aktörer som idag arbetar med återvandring, och andra former av mobilitet, får komma till tals.

2.5 Den europeiska och den globala asyl- och migrationspolitiken

En av EU:s grundläggande principer är att människor ska ha rätt att röra sig fritt inom unionen. Denna princip har realiserats genom bland annat Schengensamarbetet och ett område med fri rörlighet, utan inre gränskontroller, har etablerats. Därför är det både naturligt, nödvändigt och logiskt med en gemensam politik avseende de yttre gränserna och vilka regler som ska gälla för inresa till och vistelse i EU.⁴

När vi upplever stora flyktingströmmar kan inte Sverige ensamt stå som garant för humaniteten i Europa. En viktig uppgift är därför att även fortsättningsvis verka för att stärka det internationella flyktingsskyddet samt för att fler länder ska ta ett större ansvar. I detta ingår också att arbeta för att människor på flykt inte faller offer för människosmuggling samt att motverka illegal migration.

⁴ Billström Tobias Förslag till moderat ståndpunkt om en gemensam europeisk asylpolitik 2008-10-10

Genom Amsterdamfördraget blev asyl- och migrationspolitiken en del av gemenskapsrätten. Till följd av detta har vi idag en EU-gemensam lagstiftning i form av minimiregler på asyl- och migrationsområdet. Tolkningar och tillämpningar av reglerna skiljer sig dock mellan medlemsstaterna. För att kunna förverkliga ambitionen om ett gemensamt asylsystem, vilket föreslås i det så kallade Tammerforsprogrammet från 1999, behövs enhetliga regler.

Ett enhetligt regelverk minskar tolkningsskillnaderna mellan medlemsstaterna och ökar samtidigt möjligheten att ge fler människor skydd. Det kommer inte längre spela någon roll i vilket land en asylansökan lämnas in och förutsägbarheten för den enskilde ökar. Det så kallade asyllotteriet försvinner därmed. Ju fler som delar på ansvaret desto fler kommer att kunna beviljas skydd. Grunden för detta gemensamma regelverk finns redan och utsikterna för en överenskommelse är goda. Sverige ska även framöver vara drivande för att regelverket ska realiseras.

För moderaterna är den fria rörligheten fundamental. Moderaternas utgångspunkt är att en gemensam politik med gemensamt regelverk ska leda till ett rättssäkert och öppet asylsystem där möjligheten att söka asyl värnas. Systemet måste ha sin grund i en universell tillämpning av Genèvekonventionen och andra, för asylområdet relevanta, folkrättsliga instrument.

Åtgärder för att bekämpa olaglig invandring och människosmuggling ska genomföras på ett sådant sätt att det inte undergräver möjligheten att söka asyl. Respekten för grundläggande mänskliga rättigheter i asylprocessen måste garanteras. Samtidigt måste en utveckling mot stängda gränser och murar kring Europa, både faktiska och mentala, undvikas. Varje asylsökande ska, utifrån gemensamma regler, prövas individuellt av nationella myndigheter. De gemensamma reglerna måste utformas så att effektiviteten i handläggningen garanteras och att handläggningstiderna blir så korta som möjligt. I hela arbetet med gemensam asylpolitik måste hänsyn tas till subsidiaritets- och effektivitetsprinciperna.

I EU pågår även ett arbete för ökade möjligheter till arbetskraftsinvandring. Liksom Sverige står många av Europas länder inför en framtid med en åldrande befolkning där allt färre måste försörja allt fler. Ett system med arbetstillstånd för högkvalificerad arbetskraft, i form av ett Blåkort liknande USA:s Green Card, är under förhandling. Vi välkomnar detta men anser samtidigt att det inte enbart är högkvalificerad arbetskraft som behövs. Det kommer att finnas ett behov av såväl högkvalificerad som mindre kvalificerad arbetskraft framöver. För att EU ska kunna konkurrera med andra regioner som möter samma demografiska utmaningar bör det vara efterfrågan på arbetskraft som ska vara styrande snarare än om en person bedöms som högkvalificerad eller inte.

Det är hög tid att bättre ta tillvara den potential som finns i migration och använda den som det verktyg den skulle kunna vara i ett utvecklingsperspektiv. Bara de pengar migranter skickar till sina hemländer erbjuder stora möjligheter. Under 2007 uppgick de till 240 miljarder dollar, vilket var dubbelt så mycket som det officiella biståndet från världens länder.

På EU-nivå pågår ett arbete med att utveckla relationerna med Afrika och den Afrikanska unionen (AU). Vi vill arbeta för att EU och AU ska ingå avtal som underlättar rörligheten för människor mellan våra kontinenter. Relationerna med andra kontinenter och länder bör också utvecklas för att underlätta rörligheten ytterligare.

I det gemensamma ansvaret ingår även arbetet med Förenta Nationerna, främst UNHCR (FN:s flyktingkommissariat) samt andra internationella organisationer. För att minska lidandet och antalet människor på flykt inom och utanför sina hemländer är det önskvärt att fler EU-länder inrättar eller ökar sina flyktingkvoter. Under 2008 tog Sverige emot 1540 kvotflyktingar av en total årskvot på 1900.⁵ Vi vill arbeta för inrättandet av en gemensam, väl tilltagen vidarebosättningsflyktingkvot inom EU vilken bör anförtros UNHCR. Det bör dock vara upp till respektive medlemsstat att besluta om kvotens storlek.

2.6 Asylprocessen – snabba och rättssäkra beslut är kärnan

Av världens 200 miljoner migranter är fem till tio procent flyktingar.⁶ De allra flesta är flyktingar i sitt eget land. En internationell lagstiftning reglerar hur varje land ska agera för att bereda en fristad för människor på flykt.

Sverige har sedan 2006 en ny utlänningslag och en ny instans- och processordning i utlänningsärenden. Omläggningen är den största migrationspolitiska förändringen på mycket lång tid. Rättssäkerheten har förstärkts kraftigt och rättsområdet har blivit mer tydligt. En asylsökande kan idag överklaga Migrationsverkets beslut till domstol och det är inte längre politiker som fattar livsavgörande beslut för de asylsökande. Lagstiftning och rättstillämpning är dock processer i ständig utveckling och för tillfället pågår en utredning som syftar till att ytterligare förbättra och förstärka den nya instans- och processordningen. Vi vet redan idag att förändringar behövs, bland annat beträffande vilka uppgifter som sekretessbeläggs i processen.

Snabba beslut med rättsäkerheten i fokus är av stor vikt när det gäller att förstärka respekten för fattade beslut. Framför allt måste processen i första instans, Migrationsverket, stärkas. Det kommer alltid att råda skillnader i handläggningstid mellan individer beroende av ursprung, religionstillhörighet, politisk aktivitet, yrke etcetera, men ambitionen måste vara att nå de uppsatta målen. Vi anser att beslut i första instans ska meddelas inom tre månader. Resursförstärkningar ska inte uteslutas, men Migrationsverket måste också organisera sin personal och arbetsmetoder på så sätt att arbetet bättre kan anpassas och fördelas vid tillfälliga ärendeökningar.

2.6.1 En rättssäker asylprocess har ett tydligt avslut

En rättssäker asylprocess har ett tydligt avslut, antingen genom ett bifallsbeslut eller genom ett avslag. Den som får ett avslag på sin ansökan har en skyldighet att lämna

⁵ Siffror tom november 2008 www.migrationsverket.se/statistik

⁶ Karlsson Jan O, Hearing om arbetskraftinvandring

landet. Det är centralt att så också sker för att asylsystemet i längden ska kunna erbjuda skydd för dem som verkligen behöver det. Den som beviljas uppehållstillstånd ska snabbt in, den som får avslag ska snabbt ut. Varken det första eller det andra fungerar idag.

2.6.2 Återvändande

De personer som återvänder till sina hemländer, exempelvis när en konflikt avtagit, har en central uppgift i att bidra med kunskap vid återuppbyggandet av landet. Därför är det ett viktigt arbete att underlätta för människor att återvända. Regeringen har infört ett återetableringsstöd som betalas ut till den som återvänder självmant vilket ger en möjlighet till omstart i hemlandet. Detta kommer att följas upp och utvärderas. Regeringen har också upprättat återvändandeavtal med Irak och Afghanistan. Vi anser att återvändandeavtal med ursprungsländerna, samt ett nära samarbete med EU och UNHCR, är viktiga komponenter i arbetet med återvändandet och därför någonting vi önskar utveckla ytterligare.

Även svenska biståndsmedel måste utformas till att stävja konflikter, bidra till återuppbyggande av krigsdrabbade länder samt underlätta ett återvändande. Till exempel kan biståndet riktas mot olika projekt för yrkesutbildning och entreprenörskap för personer som återvänder. Vi anser att frivilligorganisationer som Röda Korset har en viktig uppgift att fylla i detta arbete varför deras erfarenheter måste tas tillvara. Sverige måste också bli bättre på att dra nytta av de möjligheter som EU:s återvändandefonder erbjuder.

Polisen har ett stort ansvar för att återvändandet fungerar. Det arbetet bör utvecklas och effektiviseras. Bland annat bör samarbetet mellan polisen, Migrationsverket och kriminalvårdens transporttjänst utvecklas.

2.6.3 Tillståndslösa och skuggsamhället

Trots vår strävan efter öppenhet och individuellt ansvarstagande har vi inte fri invandring till Sverige. Därför reglerar utlänningslagen både vilka som ska och kan beviljas uppehållstillstånd. Den reglerade invandringen är att föredra då den säkerställer att vi kan erbjuda skydd till den som verkligen behöver det, exempelvis den som flyr undan krig och förföljelse.

Om ett bifall och ett avslag på en asylansökan ger samma resultat, det vill säga att den asylsökande stannar i Sverige, så fyller asylprocessen inte någon funktion och vi kan inte garantera ett fullgott skydd för de flyktingar som kommer till Sverige. Men trots en tydlig asylprocess väljer ibland människor som har fått avslag på sin asylansökan att stanna i Sverige. Fattade beslut ifrågasätts på ett sätt som inte går att jämföra med andra rättsområden.

Framväxten av ett skuggsamhälle där människor riskerar förtryck, kriminalitet och att bli utnyttjade, är inte acceptabelt. Men lösningen ligger inte i särregleringar eller amnestier. Detta är snarare roten till ytterligare problem och motverkar förutsägbarheten såväl som rättssäkerheten i vårt system.

I den allmänna debatten kallas de människor som väljer att leva i Sverige utan tillstånd för illegala, irreguljära, gömda och papperslösa – begrepp som varken används på ett tydligt eller konsekvent sätt. Ett tydligare begrepp är *tillståndslösa*. Det beskriver bäst både vad som är gemensamt för dessa människor och samtidigt anledningen till deras situation.

I ett försök att närmare beskriva de tillståndslösa framträder två huvudgrupper. För det första människor som har fått avslag på sin asylansökan, men som inte har återvänt självmant eller vars beslut inte har kunnat verkställas med tvång på grund av att personen har hållit sig undan. För det andra människor som inte har sökt asyl eller på annat sätt ansökt om tillstånd för sin vistelse.

Anledningarna till att myndigheters och domstolars beslut inte respekteras kan naturligtvis variera. Somliga delar troligtvis inte den bedömning som gjorts av deras skyddsbehov, utan anser att de inte kan återvända till hemlandet. Andra finner bättre försörjningsmöjligheter på den svarta arbetsmarknaden i Sverige än i hemlandet.

Sverige står för en human flyktingpolitik. I enlighet med internationella konventioner har vi ett absolut ansvar att upprätthålla rätten att söka asyl. Sverige har redan idag en generös skyddslagstiftning som sträcker sig längre än de internationella konventionerna. I en av de största invandringsreformerna på årtionden har regeringen också öppnat upp för arbetskraftsinvandring. Med dessa två breda vägar in i Sverige – en rättssäker prövning av skyddsbehoven och en öppen arbetskraftsinvandring – finns det inte längre någon anledning att komma till, eller vistas i, Sverige som tillståndslös.

Samtidigt har den tidigare förda politiken lämnat efter sig problem som vi måste lösa. För asylsökande som arbetar under ansökningstiden finns det i och med de nya reglerna för arbetskraftsinvandring en möjlighet att, efter avslag på asylansökan, söka uppehållstillstånd för arbete inifrån Sverige. Denna möjlighet är ett undantag för den som följt reglerna och under tiden för ansökan har försökt att etablera sig i Sverige. Arbetslinjen tydliggörs därmed redan i asylprocessen.

Arbetsgivare som anställer personer utan arbetstillstånd kan idag straffas med böter eller fängelse. Vi anser att kontrollen av oseriösa arbetsgivare som anställer och utnyttjar tillståndslösa, ska skärpas. Även inom EU förhandlas frågan om sanktioner mot oseriösa arbetsgivare vilket vi ställer oss positiva till.

Det har också uppmärksammats fall där personer utan arbets- och uppehållstillstånd arbetar och betalar skatt. Genom att dessa personer har fått ett samordningsnummer av Skatteverket under sin asyltid är det möjligt för dem att betala skatt. Idag ligger ansvaret på den asylsökande att meddela sin arbetsgivare om ett avslagsbeslut. Om detta inte görs kan de alltså fortsätta arbeta och betala skatt utan att arbetsgivarens har vetskap om personens legala status.

För att förhindra att den situationen uppstår i framtiden bör Migrationsverket få i uppdrag att löpande meddela Skatteverket om utfärdandet av arbetstillstånd samt utgångna och återkallade arbetstillstånd. Syftet är att endast den som har tillstånd, eller den som har beviljats undantag, fortsättningsvis ska ha möjlighet att ha ett samordningsnummer.

Tillståndslösa som vistas i Sverige ska få hjälp att återvända till sina hemländer. Detta ska för det första göras genom tydlig information, bland annat om de svenska reglerna för arbetskraftsinvandring, och för det andra genom verksamhetsstöd till ideella organisationer som arbetar med stöd och information. Vi föreslår också ett mindre ekonomiskt bistånd till dem som har varit i asylprocessen och återvänder självmant, men inte omfattas av återetableringsstödet.

2.7 Mottagandet av asylsökande

Mottagandet av asylsökande fungerar inte tillfredsställande. Även om handläggningstiderna har kortats har allt för många under allt för lång tid fastnat i en passiviserande väntan. Detta har senare resulterat i ett utanförskap för många av dem som fått uppehållstillstånd i Sverige. Den svenska kravlösheten har för många asylsökande blivit en förbannelse som inneburit att den egna initiativförmågan undertryckts. Människor har bosatt sig i redan överetablerade kommuner där utsikterna till sysselsättning och egen försörjning har varit små och alldeles för lite har gjorts för att vända trenden. Såväl borgerliga som socialdemokratiska regeringar bär ett ansvar för den utvecklingen.

Regeringen har tillsatt en utredning som ser över lagen om mottagandet av asylsökande och genomfört reformer som syftar till att förbättra situationen för dem som kommer till vårt land, men vår uppfattning är att vi måste göra mer.

Utgångspunkten för mottagandet av asylsökande måste vara att bidra till en rättssäker och effektiv prövning av den sökandes asylskäl. Vi tror att ett väl fungerande mottagande kan förbereda för en bättre framtid oavsett utfallet i asylprocessen, det vill säga såväl vid ett beviljande av uppehållstillstånd som vid ett avslag och därmed återvändande till hemlandet. Att tidigt främja asylsökandes möjligheter till sysselsättning och egenförsörjning måste därför prioriteras.

2.7.1 Boendesituationen

Den som söker asyl i Sverige och väntar på beslut får själv välja om han eller hon vill bo hos släkt och vänner i eget boende (EBO) eller i anläggningsboende i form av de lägenheter som Migrationsverket innehar (ABO). När möjligheten till EBO infördes i lagen om mottagande av asylsökande 1994 var bedömningen att tio procent av de asylsökande skulle bo i eget boende, men bara under de två senaste åren har närmare 60 procent valt EBO framför ABO.⁷

⁷ Asylsökandes eget boende, EBO – en kartläggning Rapport från Boverket s.10-11

Målet är att arbetslinjen ska få genomslag även i mottagandet av asylsökande. För att detta ska lyckas måste asylsökande främst bosätta sig i regioner som visar goda förutsättningar för arbete och bostäder. Möjligheten för asylsökande att välja eget boende har i några kommuner resulterat i en extrem trångboddhet, mycket små möjligheter till arbete och stora svårigheter att planera mottagandeverksamheten. Introduktionen till Sverige kan i dessa kommuner inte erbjudas på ett effektivt sätt. Samtidigt har andra kommuner byggt upp en för stor mottagandeapparat i förhållande till antalet asylsökande

Det är naturligt att asylsökande väljer att bosätta sig nära anhöriga och vänner. Men i dagens Sverige kan inte valet av bostadsort främst ske utifrån var den övriga familjen finns utan snarare var man kan finna en passande utbildning och senare ett arbete som leder till försörjning. Utvecklingen är naturlig och det finns ingen rättighet att vara bostads- eller arbetslös bidragstagare i en viss del av Sverige. Det gäller oavsett bakgrund eller etnicitet. Genom att prioritera arbetslinjen redan i asylmottagandet minskar risken att den enskilde hamnar i passivitet som riskerar att permanentas och därmed kraftigt försvåra integrationen. Tydlig information samt ekonomiska incitament leder till en jämnare, och framför allt mer arbetsmarknadsanpassad, fördelning av asylsökande i landet.

Mot bakgrund av detta anser vi att varje asylsökande ska få ett konkret erbjudande om plats i ett anläggningsboende. Möjligheten att välja eget boende kvarstår, men detta val genererar lägre ersättning. Till den som väljer eget boende i överetablerade kommuner bör ingen ersättning utgå. För att undvika att detta leder till att kommunerna får ökade kostnader för försörjningsstöd krävs ändringar i annan lagstiftning, bland annat i socialtjänstlagen. Vi tror därmed mer på att utgå ifrån incitament och den asylsökandes kapacitet att, utifrån korrekt information, göra rationella val än på förslag som att tvinga asylsökande till en utvald kommun utan hänsyn till förutsättningar för sysselsättning och bostäder.

Ytterligare ett incitament att bosätta sig där det finns bostad och arbete är det försörjningskrav vid anhöriginvandring som har utretts på uppdrag av regeringen. Vi anser det vara ett rimligt krav att den som önskar att, i Sverige, återförenas med sina anhöriga först ordnar en lämplig bostad och ett arbete. Utredningen föreslår relativt lågt ställda krav, men vilka vi anser är viktiga för att sända rätt signaler. Det finns inga skäl till att den som är anhörig, men inte flykting, ska kunna räkna med att bli försörjd av det offentliga. Med ett sådant försörjningskrav vid anhöriginvandring tas ytterligare ett steg för att stärka drivkrafterna för arbete och därmed minska risken för att nyanlända fastnar i utanförskap.

2.7.2 Mottagandetorg

Perioder av passivitet riskerar att bli permanenta. Därför är det viktigt att den asylsökande påbörjar undervisning, praktik eller arbete så snart som möjligt. En första validering av den asylsökandes kunskaper, utbildning och framtidsplaner ska göras i ett tidigt skede. Detta för att den asylsökande ska kunna lotsas till rätt inriktning i svenskundervisningen samt en lämplig utbildning, praktikplats eller arbetsplats.

För att underlätta den asylsökandes kontakter med myndigheter bör dessa samlokaliseras i en form av mottagandetorg. Berörda kan bland andra vara Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skatteverket, kommunen och Flyktinghjälsan. Det finns redan idag lokala initiativ som kan tjäna som goda exempel och inspiration bör i större grad hämtas från dessa. Stöd bör ges till ideella organisationer som aktivt deltar i arbetet med mottagandet av asylsökande och näringslivsprojekt bör uppmuntras.

3. Eget ansvar är vägen till delaktighet

Människans framtid vilar i stor utsträckning på det egna ansvaret. Att råda över sin egen tillvaro medför en större trygghet än att vara beroende av andras välvilja. Försörjning genom eget arbete är grundläggande och en förutsättning för samhällets fortlevnad. Ur ett integrationsperspektiv fyller arbete inte bara en funktion genom att människor försörjer sig själva och sin familj med det livsnödvändiga. Minst lika viktig är den sociala dimensionen och arbetets centrala funktion i att stärka individens självkänsla. Arbete ger en känsla av tillhörighet vilket ökar incitamenten och möjligheterna att ta till sig och acceptera Sverige och det svenska, såväl när det gäller språket som våra lagar och normer. Arbete erbjuder också en möjlighet till vidareutveckling samtidigt som det bevisligen har en positiv inverkan både på den fysiska och psykiska hälsan.

Introduktionen av nyanlända har länge varit bristfällig. Introduktionen har pågått för länge, har missat att tillvarata människors kompetens och har i allt för liten utsträckning fokuserat på eget arbete. Svenskundervisningen har varit långt ifrån tillfredsställande, i vissa fall har den nyanlända endast studerat svenska 15 timmar i veckan utan annan sysselsättning vid sidan av studierna. Den förda politiken har tagit ifrån människorna viljan och verktygen att förändra sin situation. Utanförskapsområden har tillåtits växa fram. Å 2006 hade utrikes födda män med en vistelsetid på 0 – 4 år i genomsnitt en sysselsättningsgrad på 64 procent. För kvinnor med samma vistelsetid var sysselsättningsgraden 39 procent. Sett enbart till invandrare från Asien och Afrika sjunker sysselsättningsgraden till 30 procent för männen och 20 procent för kvinnorna enligt siffror från 2004.⁸

Sverige tillhör den grupp av länder som har väldigt stora skillnader i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda. Enligt OECD är det bara i Danmark som det finns signifikant större skillnader. I Belgien och Nederländerna är skillnaderna ungefär lika stora som i Sverige, det vill säga drygt tio procentenheter. Länder som Italien, Irland, USA, Spanien och Portugal har högre sysselsättning i gruppen utrikes födda än i gruppen inrikes födda. Anledningen till detta är att dessa länder har fler jobb som är tillgängliga även för mindre kvalificerad arbetskraft.⁹

Klyftorna på arbetsmarknaden är allvarliga. Sverige är just nu ett av världens stora invandringsländer sett till andel av befolkningen. Regeringen har genomfört reformer som syftar till att bryta utanförskapet, bland annat genom införandet av instegsjobb och nystartsjobb, som till stor del har gått till personer med utländsk bakgrund. Av 16 300 anställda i nystartsjobb i slutet av december 2008 var en tredjedel födda utomlands.¹⁰ Av dessa var närmare två tredjedelar utomeuropeiska invandrare.

Instegsjobben visade inledningsvis på en svagare effekt med cirka 700 anställda i slutet av april i år, men genom förändringar i regelverket skedde en 70-procentig ök-

⁸ Statistikrapport 2007 Integrationsverket 2007

⁹ OECD 2006, OECD 2007

¹⁰ www.arbetsformedlingen.se/statistik/månadsstatistik

ning under juni och juli. I december 2008 hade 1 894 utrikes födda ett instegsjobb.¹¹ Samtidigt syns dessa ökningarna inte i statistiken eftersom gruppen utrikes födda har ökat under samma period. För att förbättra integrationen har regeringen aviserat införandet av etableringssamtal för nyanlända. Det är positivt, men inte tillräckligt. För att bryta utanförskapet bland utrikes födda krävs främst insatser på två områden: introduktionen måste bli bättre och utanförskapsområdenas negativa trend måste vända.

3.1 Etablering

De allra flesta vill ta ansvar för sina egna liv och klarar tydliga krav. Därför finns det ingen anledning att göra åtskillnad mellan arbetsföra nyanlända och övriga i Sverige. Alla förväntas i största möjliga mån vara självförsörjande. Även om avsikten bara är att stanna i Sverige under den tid det finns skyddsbehov ska detta vara en värdefull tid, både för den nyanlände och för Sverige.

Den som kommer till Sverige från ett annat land ska få en reell möjlighet till etablering. Därför måste det system för mottagande som idag så ofta medför passivisering, utanförskap och permanent arbetslöshet snarare än en fullgod integration, arbete och delaktighet förändras i grunden.

Begreppet introduktion ger en missvisande bild av den tid som är avsedd för den nyanländes etablering på arbetsmarknaden. Genom att tala om introduktion skapar vi snarare en bild av ett program eller en utbildning som i ett senare skede ska leda till arbete. Ofta blir det en passiviserande utbildning. Allt för sällan leder den till arbete. Vi anser därför att begreppet introduktion ska fasas ut till förmån för begreppet etablering.

Regeringen kommer i en proposition till riksdagen föreslå förändringar av organisationen kring nyanlända invandrades etablering. Vi ställer oss till stor del positiva till förslagen som bland annat handlar om ett större ansvar för individen under etableringstiden och en tydligare ansvarsfördelning mellan exempelvis stat och kommun. De förslag som presenteras här ska ses som kompletteringar till regeringens kommande förslag.

3.2 Individens eget ansvar för etableringen – kontrakt och försörjning

Individen ska ha huvudansvar för sin etablering. Det nuvarande mottagandet har i allt för stor utsträckning handlat om ett omhändertagande och den svenska snällheten har för många invandrare blivit till en förbannelse där den egna initiativförmågan undertryckts. Detta ser vi som ett av de främsta hindren för en lyckad integration. Den som har haft kraft att fly och vågat ta chansen att börja om på nytt, har också kraften och viljan att ta ansvar för sitt liv i det nya hemlandet. Det finns individer som tar med sig problem, fysiska som psykiska, men det är inte alla. De allra flesta

¹¹ www.arbetsformedlingen.se/statistik

vill ta ansvar för sitt liv och klarar tydliga krav. Det finns därför ingen anledning att göra åtskillnad på arbetsföra nyanlända och befolkningen i övrigt när det kommer till krav på egen försörjning.

3.2.1 Startkontrakt

När en asylsökande beviljats uppehållstillstånd i Sverige av flyktingskäl och kommunplacerats ska hans eller hennes utbildningsnivå, yrkeskompetens samt arbetsförmåga redan från dag ett föranleda en aktiv matchning gentemot arbetsmarknaden. Den nyanlände ska, tillsammans med en arbetsförmedlare, upprätta ett kontrakt för etablering i Sverige. Utöver de förväntningar och de krav den nyanlände förväntas leva upp till ska kontraktet tydliggöra de insatser den nyanlände har rätt till för en snabb arbetsmarknadsetablering.

Kontraktet ska baseras på en kartläggning av individens utbildningsbakgrund och yrkeserfarenhet. Denna kartläggning ska sedan utgöra utgångspunkten för de insatser personen kan behöva i form av validering, språkutbildning, handledningsinsatser, arbetsplatspraktik, instegsjobb etcetera.

Kontraktet bör också vara kopplat till den etableringsersättning den nyanlände får och ska innehålla en tydlig gräns för hur lång tid ersättningen ska utgå. Ersättningstiden bör vara individuell eftersom en välutbildad person rimligen bör etablera sig snabbare än en person som varken kan läsa eller skriva, inte minst på grund av att den som är välutbildad i det här fallet har lättare att lära sig svenska. Kontraktets uppfyllande ska med andra ord vara tidsbegränsat med hänsyn till varje individs arbetsförmåga. Utgångspunkten bör dock vara att alla nyanlända ska delta i en introduktion på heltid vilket gör att arbetslinjen blir grundläggande. Kontraktet bör omfatta maximalt 24 månader.

Om en nyanländ på grund av arbete avslutar introduktionen och de planerade insatserna i kontraktet betydligt tidigare än beräknat, bör denne ha möjlighet att återvända till introduktionen om arbetet är kortvarigt och en stor del av exempelvis språkundervisningen kvarstår. Detsamma bör gälla vid sjukdom och föräldraledighet.

Rent konkret tydliggör således kontraktet vilka skyldigheter staten har, men också vad som förväntas av den nyanlände i form av aktivt deltagande för en tidig arbetsmarknadsetablering. Att bryta överenskommelsen måste få reella konsekvenser för båda parter, exempelvis förlängning av kontraktperioden eller omförhandling av de ekonomiska förutsättningarna i kontraktet. Omförhandling av kontraktet ska också vara möjligt om båda parter anser att innehållet inte överensstämmer med parternas verkliga förutsättningar. Den ansvariga myndighetens beslut ska kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

En annan del av kontraktet hanterar vilka generella rättigheter och skyldigheter som gäller i Sverige. Den delen ska inte kopplas till ersättningen utan syftar till att tydliggöra de spelregler som gäller för alla som lever tillsammans, sida vid sida, i vårt land. Det handlar om grundläggande mänskliga rättigheter, svenska lagar och de demokratiska värden som är basen för vårt samhälle. Idag är variationerna stora när det

gäller den information de nyanlända får ta del av och detta är ofta beroende av vilken kommun som har ansvaret. Alla måste få ta del av samma information och vi menar att den bör vara obligatorisk. Genom att skriva under kontraktet förbinder sig den nyanlände att ta del av samhällsinformationen.

Rollfördelningen när det gäller ansvar för etableringen måste bli föremål för vidare diskussion.

3.2.2 Startsvenska

Arbetslinjen måste även prägla etableringen. Vi anser att detta också ska gälla språkutbildningen på så sätt att det finns en tydligare koppling till arbetsmarknaden. Svenska för invandrare, Sfi, har blivit en allt för isolerad skolform och i många kommuner är det i stort sett den enda verklighet de nyanlända möter under de första åren i Sverige. Även om språkundervisningen skiljer sig mellan olika kommuner har deltagarna över lag mycket svag koppling till arbetsmarknaden.

Under 2007 deltog totalt 65 000 personer i Sfi vilket var fler än någonsin tidigare. 29 procent av deltagarna var flyktingar och närmare 60 procent var kvinnor. Men det var bara en tredjedel av deltagarna som klarade den högsta nivån. Drygt en tredjedel avbryter utbildningen utan godkänt betyg i någon kurs. Det finns också starka samband mellan resultat i Sfi-studier och tidigare utbildningsnivå vilket talar för en tydligare differentiering av språkstudierna.¹²

Vi föreslår att dagens Sfi ersätts av Startsvenska – en funktionell språkutbildning som tar sin utgångspunkt i förväntade studier eller arbete i Sverige. Målsättningen är att Startsvenskan ska kombineras med arbete, yrkesutbildning eller praktikplats samt vara tydligt individualiserad. Därmed måste den delvis frångå de kursplaner som idag dominerar Sfi.

För personer som inte är i arbetsför ålder, eller inte bedöms vara arbetsföra, bör startsvenskan kunna anpassas till att utgöra en Bas-svenska. Denna ska ge grundläggande kunskaper för att människor ska kunna delta i samhällslivet, ta till sig information och hantera vardagen i Sverige. För personer som är analfabeter måste också en Bas-svenska erbjudas innan den mer arbetsmarknadsinriktade Startsvenskan påbörjas.

Startsvenska med nyföretagarinriktning ska, i kombination med företagsrådgivning, kunna erbjudas den nyanlände. Entreprenörskap står i centrum för regeringens näringspolitik och en mängd generella satsningar har genomförts vilket gjort det billigare och enklare att starta och driva företag. Detta gynnar alla, både inrikes och utrikes födda. Men för den nyanlände måste möjligheten att starta företag bli en än mer naturlig väg till egenförsörjning. Därför måste introduktionen för den som har fått uppehållstillstånd i Sverige i betydligt högre grad riktas in på insatser som främjar entreprenörskap. I detta är samarbete med företagargorganisationer ovärderliga och bör uppmuntras.

¹² Riksrevisionen Svenskundervisning för invandrare (sfi) En verksamhet med okända effekter

Kommunerna ska inte längre ha monopol på att avgöra var en nyanländ ska läsa svenska. Kommunerna bör i stället vara en språkutbildningsaktör bland många andra. Mångfalden gör att utbildningen tydligare utformas efter de reella behoven, både individens och arbetsmarknadens. Detta mångfaldsperspektiv är helt i linje med intentionerna i utredningen *Frivux – valfrihet i vuxenutbildningen* (SoU 2008:17). Vi är också övertygade om att detta kommer att leda till en ökning av antalet inestegsjobb då potentiella arbetsgivare och språkutbildare får en mer naturlig koppling.

3.3 Ett nystartsprogram för utanförskapsområden

Att människor lever i utanförskap utan egen försörjning och makt över den egna vardagen är ett av vår tids största samhällsproblem. Därmed blir det en viktig politisk uppgift att bryta detta utanförskap, inte minst för den enskilda människan, men även för att kunna hantera framtidens välfärd. Utanförskapet har visserligen minskat något men det är fortfarande stort och ökningen har varit markant under de senaste decennierna.

År 1990 fanns det i Sverige tre bostadsområden som kunde betecknas som utanförskapsområden. Vid regeringsskiftet 2006 hade den siffran ökat till 156.¹³ Vår underarbetsgrupp Integration och arbete har i rapporten *Där utanförskapet är som störst* analyserat utanförskapet där de ser till andelen förvärvsarbetare, antal med försörjningsstöd (socialbidrag), sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning (förtidspension) samt valdeltagande. Analysen visar på 105 områden där förvärvsfrekvensen är lägre än 50 procent efter det att utpräglade studentområden har sovrats bort. Analysen visar också att utanförskapet skiljer sig åt mellan dessa områden.

Grovt kan en indelning i tre olika grupper göras. Den första gruppen utmärker sig genom att andelen med a-kassa var mycket hög 2006, ofta 25 – 30 procent. I dessa områden är andelen med socialbidrag och introduktionsersättning ofta något högre än riksgenomsnittet, men samtidigt långt ifrån de mest utsatta områdena. I den andra gruppen beror den låga förvärvsfrekvensen på ett högt antal personer som uppbär försörjningsstöd. I dessa områden bor också många människor med introduktionsersättning. Områdena i denna grupp tillhör dem med lägst förvärvsfrekvens samtidigt som minst 20 procent av befolkningen får försörjningsstöd.

Utöver dessa två grupper definieras en tredje, bestående av områden som visar höga värden på alla studerade faktorer, utom andelen i förvärvsarbete och valdeltagande som visar på låga värden. De ingår med andra ord i båda ovannämnda grupper. Här finner vi bland annat Bergsjön och Angered i Göteborg, Västra Skrävlinge (Rosengård) i Malmö och Södra Vallby i Västerås. I Malmöområdet Rosengård är situationen särskilt alarmerande – där arbetar endast var sjuätte person. I Bergsjön och Angered i Göteborg uppbär 57 procent av befolkningen försörjningsstöd. Även i Stockholm finns det områden som visar en näst intill lika illavarslande situation som områdena i Göteborg och Malmö. Bland annat gäller det södra Tensta och Rinkeby.

¹³ *Utanförskapets karta 200* Folkpartiet Liberalerna

Utanförskapsområdenas utmaningar oroar och distanserar människor från arbete. Samtidigt är de varken en ursäkt för att ta över människors initiativkraft eller för social ingenjörskonst. Tvärt om tror vi att människor växer och når framgång om de själva får verktygen att forma sina liv. Därför föreslår vi ett nystartsprogram för arbete och försörjning samt tryggare och säkrare bostadsområden.

Inom ramen för Nystartsprogrammet ska Nystartscenter etableras i varje område där få arbetar och många har försörjningsstöd. Utifrån lokala behov och förutsättningar ska det utgöra ett nav och utgå från det civila samhället i samarbete med myndigheter och kommuner. Nystartscentren ska bland annat kompetensinventera området, underlätta jobbsökande samt främja lokala företagens kontakter med exempelvis näringslivsorganisationer och banker.

För att uppmuntra lokalt engagemang och eget ansvarstagande ska det vara möjligt för nystartscenter att teckna avtal med de boende i området, organisationer och företag. Det kan både handla om personliga mål och om angelägna insatser i området. En framgångsbonus kan utbetalas när målen i avtalet uppnåts.

Sverige bör pröva möjligheten att under en period slopa arbetsgivaravgiften (exklusive pensionsavgiften) för företag som etablerar sig i de prioriterade områdena under förutsättning att de samtidigt anställer en andel av dem som bor i det aktuella området. Förslaget måste prövas inom EG-rätten och reformen bör även omfatta nyanställning i befintliga företag.

Det är inte ovanligt att utanförskapsområdena sammanfaller med miljonprogrammen. Ofta utgörs dessa av hyresrätter, där renoveringsbehovet ibland är starkt eftersatt. Många av hyresgästerna i miljonprogramsområdena är utrikes födda. För att motverka det segregerade boendet samt generera en inflyttning av förvärvsarbetande och företag, bör miljonprogrammets bostäder vara renoverade 2020. Renoveringen bör i så liten utsträckning som möjligt belasta skattebetalarna. Därför föreslår vi att fastighetsbolagen erbjuds möjlighet att avsätta medel från det beskattningsbara resultatet i renoveringsfonder. Vi tror också att det behövs ett helhetsgrepp snarare än sporadiska renoveringar. Ett samarbete mellan kommunala och privata aktörer är nödvändigt för att höja standarden på hela områden.

3.4 Det civila samhällets roll för integrationen

Ett demokratiskt system utan ett starkt civilsamhälle och delaktiga medborgare är otänkbart. Det måste finnas stöd för demokrati och en utbredd vilja att försvara den. Därför är det viktigt med ett välutvecklat civilt samhälle. Det civila samhället har en stor betydelse när människors värderingar och attityder formas. Föreningar, sällskap och organisationer ger ofta god inblick i hur de demokratiska processerna fungerar.

Sverige har av tradition ett rikt föreningsliv. Dessa föreningar erbjuder en praktisk skola i arbetet som förtroendevald samt vilka informella regler och ramar som gäller för den som vill vara en aktör med möjlighet att påverka. Mötesteknik, kallelser och

protokoll följer i stort sett samma mönster i allt från fotbollsklubbar till kommunstyrelsen. Men samtidigt som detta har resulterat i mycket positiva effekter när det kommer till svenskars genomsnittliga kunskap om grundläggande demokratiska värden och verktyg har det också blivit mer eller mindre den enda vägen till den nödvändiga kunskapen för att nå positioner med reell möjlighet att påverka.

3.5 Social rörlighet

För att bryta utanförskapet är det vår övertygelse att det även måste bli lättare att förflytta sig mellan olika sociala strukturer. Ett samhälle som endast lyckas tillhandahålla ett litet antal karriärvägar riskerar att begränsa människor, vilket leder till att samhället inte lyckas tillvara ta all sin kompetens. Här är det också centralt att öppna upp för nya arbetstillfällen, exempelvis inom den enklare tjänstesektorn.

Det behövs incitament för att människor ska våga pröva sina vingar samt en tillåtande attityd gentemot dem som vill försöka igen efter ett misslyckande. Det är också centralt att tydlig skillnad görs mellan lön för eget arbete och bidragsförsörjning från det allmänna. Skatten på arbete får inte vara så hög att det upplevs som mer gynnsamt att försörja sig genom bidrag. Personer som kortsiktigt ser bidrag som en trygghet måste uppmärksammas på att detta långsiktigt är en väg som begränsar det ekonomiska manöverutrymmet och minskar möjligheten till social rörlighet.

För att minska bidragsberoendet ska den som är i arbetsför ålder och har arbetsförmåga vara aktivt arbetssökande för att kunna uppbära ekonomiskt försörjningsstöd. I detta ingår kravet att söka arbete på annan ort. Om arbete erbjuds i en annan kommun ska man normalt pendla eller flytta dit. Om erbjudandet nekas bör detta resultera i att ersättningen trappas ned. Åtgärden bör vara generell. Om personen får ett arbete eller en studieplats på annan ort bör ett högre försörjningsstöd kunna medges för att flytten ska kunna genomföras.

4. Individualism, jämlikhet och jämställdhet

Värderingsstudier visar hur människor i olika samhällen ser världen på olika sätt. I några länder säger 95 procent av befolkningen att Gud har en central plats i deras liv och i andra länder instämmer bara tre procent av befolkningen i detta. I vissa samhällen anser 90 procent att män har mer rätt till ett arbete än vad kvinnor har och i andra länder delas denna åsikt bara av ett fåtal.¹⁴

Det finns en stor variation när det gäller värdegrund samtidigt som synen på värden gradvis förändras i takt med en socioekonomisk utveckling. Exempelvis omformas religiösa övertygelser, synen på arbete och könsroller vilket ibland för med sig konsekvenser i synen på sexualitet och antalet födda barn etcetera. Förändringarna för också med sig högre krav på demokratiska institutioner och mer tillgängliga besluts-

¹⁴ Inglehart Ronald och Welzel Christian *Modernization, Cultural Change and Democracy The Human Development Sequence* Cambridge University Press 2005, s.15

fattare. I alla samhällen uttrycks dessa värden i sociala koder, eller normer, som är kopplade till individ, familj, släkt och samhälle.¹⁵

Sverige är ett av världens mest sekulariserade och individualiserade länder. Välfärdsstaten med dess institutioner stödjer denna trend. Tidigare var barn beroende av sina föräldrar som på ålderns höst blev beroende av sina barn. Och även om familjen fortfarande har en viktig roll så handlar det snarare om ett frivilligt val än om ett formellt ansvar.

Individen är utgångspunkten för det svenska rättssystemet, för de mänskliga rättigheterna och för vår politik. Det är individen som ska skyddas från övergrepp från staten eller andra medborgare samtidigt som ansvaret för en individs handlingar måste utkrävas av individen själv. I många kulturer utgör familjen den minsta enheten i samhället. Detta har många fördelar på så sätt att familjen eller klanen kan erbjuda en familjemedlem hjälp, stöd och skydd. De starka familjeband som finns hos många inflyttade svenskar kan bidra till en positiv utveckling av Sverige. Exempelvis kan det åter igen bli mer naturligt att umgås gamla som unga vilket kan skapa en större förståelse mellan generationer, ge en naturlig överföring av kunskap och erfarenhet samt minska isoleringen bland många äldre.

I andra, ofta icke-industrialiserade länder, har familjen fortfarande en stark betydelse för individens, familjens och släktens överlevnad. I avsaknad av socialförsäkringssystem utgör familjen och släkten ett skydds nät. Men i vissa delar av världen resulterar familjens eller släktens starka betydelse, i kombination med avsaknaden av demokratiska institutioner, i en hederskultur. Familjen som enhet tillåts styra över vilka livsval en enskild individ tillåts göra, eller hur en familjemedlem ska bete sig och vem barnen ska gifta sig med. Risken blir överhängande att individen inte fullt ut kan åtnjuta sina fri- och rättigheter.

Det är viktigt att poängtera den trygghet familjen utgör för den absoluta majoriteten. Staten får aldrig sträva efter att ersätta den tryggheten. Samtidigt får individen aldrig vara utlämnad till familjen, ekonomiskt eller socialt, utan ska kunna söka hjälp och skydd på annat håll. Detta ökar också friheten att utvecklas i sig själv, oberoende av familjen.

4.1 Hedersbegreppet

I Sverige, liksom i stora delar av Europa, uppmärksammas sedan några år hedersrelaterat våld och olagliga hedersrelaterade livsbegränsningar. I första hand unga kvinnor, men också unga män och fullvuxna kvinnor, får sina liv så till den grad kringskurna att det bryter mot svensk lag. Hedersbegreppet har djupa kulturella rötter och det hedersrelaterade våldet och förtrycket har generellt sin grund i föreställningar om kön, makt och sexualitet. Mannens status är beroende av den sociala tillhörigheten och familjens heder. En man som vill bli respekterad försörjer och försvarar sin familj, men ser också till att alla familjemedlemmar följer kollektivets

¹⁵ ibid

regler. Dessa regler är ofta starkt kopplade till kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet och kvinnans kyskhet står ofta i fokus när det gäller familjens rykte och anseende.

Det räcker inte att ha fungerande samhällsinstitutioner för att komma till rätta med hedersrelaterade problem. För många är steget långt mellan att kunna söka hjälp utanför familjen och att faktiskt göra det. Däremot är ett fungerande samhälle i form av ekonomiska skyddsnät, en fungerande socialtjänst och en effektiv polis en första viktig grund för att dessa normsystem ska börja luckras upp. Framförallt måste polis och socialtjänst förstå vad som är hedersrelaterat och vad som inte är det.

Med dagens lagstiftning måste socialtjänsten alltid kontakta föräldrarna när en utredning startas om en pojke eller flicka som är under 18 år. Att så långt som möjligt försöka lösa konflikter tillsammans med familjen är naturligtvis bra. Men samtidigt bortser denna regel ifrån att hedersproblematiken har en annan logik än många andra familjekonflikter. Lagen måste därför ändras så att socialtjänsten efter en särskild prövning får rätt – och blir skyldig – att inleda utredningar om hedersrelaterat förtryck enbart utifrån barnets perspektiv, utan att föräldrarna kontaktas.

Det krävs också skarp tydlighet från det offentliga att vi aldrig kan acceptera att individuella mänskliga fri- och rättigheter kränks. Det är ingen skillnad huruvida detta sker på Östermalm eller i Rosengård. Samhällets reaktioner måste vara lika kraftfulla oavsett vems barn eller vilka kvinnor som drabbas.

Det är dessutom viktigt att uppmärksamma de människor som har god kännedom om de kulturer inom vilka hedersproblematiken uppstår, men som själva tar avstånd ifrån hedersförtryck. Dessa människor besitter en värdefull kunskap när det gäller att motverka hedersproblematiken till förmån för en mer demokratisk värdegrund.

4.2 Kvinnor, jämlikhet och jämställdhet

Komplexiteten i hedersproblematiken gäller även lösningarna. Det finns inte ett snabbt och enkelt svar utan handlar till stor del om enträget och långsiktigt arbete. Det får dock inte stå i vägen för snabba kraftfulla åtgärder när det gäller det enskilda fallet. Till stor del handlar det om tydliga krav på kunskap inom socialtjänst, polis och hälso- och sjukvård. Där det finns tecken på hedersrelaterat våld ska alla resurser sättas in.

För staten och kommunerna handlar det också om att skapa system som motverkar de inlåsnings effekter som främst drabbar kvinnor, men också en del unga män. För att båda parter i en relation ska kunna göra sina egna livsval har staten ett tydligt ansvar i att tradera viktig kunskap om rättigheter och skyldigheter i Sverige

Kvinnorna dominerar bland anhöriginvandrarna. Detta ger många gånger mannen i familjen ett försprång varför det i etableringsfasen är centralt att etableringsersättningen utbetalas individuellt. Detta skapar incitament för kvinnor att delta i språkundervisningen och på arbetsmarknaden. Samhällets aktörer har också ett stort an-

svar i att informera de kvinnor som anländer några år efter mannen om det svenska samhället och de fri- och rättigheter som gäller här.

Även de nystartscenter som föreslås har till uppgift att särskilt prioritera kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Rapporten *Där utanförskapet är som störst* pekar tydligt på att utsattheten i våra utanförskapsområden är särskilt påtaglig för kvinnor. Detta gäller alla studerade variabler. I Rosengård är det endast dryga tio procent av kvinnorna som förvärvsarbetar. Samma siffra för männen är 21 procent. I Angered arbetar 15 procent av kvinnorna och närmare 30 procent av männen. Arbetslinjen blir således viktig även i detta sammanhang. Ju fler kvinnor som arbetar desto fler kvinnor får en egen ekonomi och därmed mer egen makt att styra över sina egna liv.

4.3 Ungdomar och värderingar

Liksom det är viktigt att arbeta med värderingar i förhållandet mellan man och kvinna är det också centralt att arbeta med värderingar i förhållandet mellan föräldrar och barn. Det är aldrig politikens uppgift att utanför lagarna styra hur enskilda familjer lever sina liv, men fri- och rättigheter är individuella, inte släktbundna. Lika lite kan vi acceptera att kultur och religion inskränker en individs makt över den egna kroppen och det egna livet som att familjestrukturer ställer sig över våra lagar och regler. Här vilar ett tungt ansvar, inte bara på socialtjänsten, utan lika mycket på skolan. Det kan ibland handla om så enkla saker som vilket språk som accepteras i klassrummet och på skolgården. "Hora" och andra nedsättande ord ska aldrig accepteras i någon svensk skola. Men det handlar även om ett tydligt överförande av Sveriges syn på demokratiska värden, med en medvetenhet om att skolans information kan skilja sig från föräldrarnas information.

Utanförskapet för även med sig andra problem. Vi ser idag att bidragsberoende tenderar att gå i arv i generationer. Ungdomar fostras in i ett utanförskap och avståndet till det svenska samhället, lagar och normer blir allt för långt. Ungdomar som lever i familjer med stark hederskultur riskerar att missa både de absolut nödvändiga perspektiven på denna och det stöd som samhället kan erbjuda. För att ungdomar ska komma ut på arbetsmarknaden och stå starka i sig själva menar vi att unga under 20 år, som lever i en familj där föräldrarna uppbär försörjningsstöd, ska kunna extraarbeta utan att detta räknas av mot familjens försörjningsstöd. Sådana lösningar finns idag i vissa kommuner och bör gälla över hela landet.

5. Medborgarskapet och det svenska passet

I diskussionen om integration utgör medborgarskapet ett nyckelbegrepp eftersom det är medborgarskapet som formellt sätter gränsen för vem som kan kalla sig svensk. Medborgarskapet i Sverige har däremot inte samma betydelse som det har i många andra länder. Skillnader i rättigheter och skyldigheter är näst intill obefintliga för den som går ifrån att ha permanent uppehållstillstånd till att bli svensk medborgare. Några av de få saker som skiljer det permanenta uppehållstillståndet från medborgarskap är medborgarnas rätt att rösta i riskdagsval samt rätten till konsulär hjälp utomlands.

Inte heller identiteten är speciellt starkt kopplad till medborgarskapet. Vårt medborgarskap är idag inte knutet till särskilda ceremonier eller formella kunskapskrav i det svenska språket, vår historia och vår kultur. Vi anser dock att kunskaper i svenska är ett rimligt krav att ställa på den som vill bli svensk medborgare.

Medborgarskapet utgör däremot en stark fördel för den som vill kunna röra sig över geografiska gränser eftersom ett svenskt medborgarskap ger näst intill obegränsad möjlighet till visum eller viseringsfrihet. För många kan detta vara ett starkt incitament att bli svenska medborgare, men då krävs det samtidigt en skärpt kontroll av utfärdandet av svenska pass.

Det svenska passet måste respekteras internationellt. Idag är över 200 000 svenska pass försvunna ute i världen. Några är helt naturligt bortslarvade. Men orimligt många är i praktiken sålda eller lämnade för syften som bryter mot allt vad Sverige vill och ska stå för. Vi anser att det inte ska vara möjligt att gång på gång förnya sitt pass varför Sverige för det första bör ogiltigförklara borttappade pass, vilket tekniken idag medger, samt för det andra notera hur många pass en person har haft i samband med utfärdandet av ett nytt pass. Efter ett visst antal förlorade pass ska polisutredning göras innan ett nytt kan utfärdas

Sverige ska fortsättningsvis vara ett öppet invandringsland och det är bra om människor som bor i Sverige permanent också vill vara medborgare här. Bland annat för att så många som möjligt ska ha samma rättigheter och skyldigheter. Men för att behålla denna öppenhet och fortsatt kunna uppmuntra människor att formalisera sin lojalitet med Sverige bör medborgarskap som har fåtts på felaktiga grunder kunna återkallas. Det kan handla om falska identiteter, mutor eller hot. Förfarandet är inte problemfritt och kräver en grundlagsändring. De exakta reglerna bör utredas vidare.

Det ska vara möjligt att, i större utsträckning än vad utlänningslagen idag medger, utvisa utländska medborgare ur Sverige om de döms för grova brott som leder till fängelse. Undantag från denna princip ska endast göras vid mycket synnerliga skäl, som till exempel statslöshet. Undantag ska däremot inte göras automatiskt för innehavare av permanent uppehållstillstånd med utgångspunkt i medborgarskapsland eller antal år av vistelse i Sverige.

Bilaga: Arbetsgruppernas sammansättning

Migration och mänsklig rörelse

Tobias Billström (ordförande)
Carolina Bringborn (huvudsekreterare)
Mikael Cederbratt
Marita Lärnestad
Boriana Åberg

Integration och arbete

Elisabeth Svantesson (ordförande)
Li Jansson (huvudsekreterare)
Anja Sonesson
Sotiris Delis
Bodil Hansen
Tomas Tobé

Vår värdegrund

Ulf Kristersson (ordförande)
Anna Lövheim (huvudsekreterare)
Nina Frödin (sekreterare)
Gustaf Lind
Peter Kovacs
Tina Ghasemi

Analys och fördjupningsgrupp

Gunnar Axén (ordförande)
Andreas Ollinen (huvudsekreterare)
Mikael Cederbratt
Ulrika Karlsson
Anna Kindberg Batra
Boriana Åberg

Fristående experter

Thomas Gür
Magnus Henrekson

6. Källförteckning

Litteratur

Inglehart Ronald och Welzel Christian Modernization, Cultural Change and Democracy The Human Development Sequence Cambridge University Press 2005

Rapporter

Billström Tobias Förslag till moderat ståndpunkt om en gemensam europeisk asylpolitik 2008

Boverket Asylsökandes eget boende, EBO – en kartläggning

Integrationsverket Introduktion för nyanlända invandrare – enkätundersökning 2004 (2005:1)

Integrationsverket Statistikrapport 2007

OECD, 2006, Trends in International Migration, Annual Report 2005 edition

OECD, 2007, International Migration Outlook

Regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Riksrevisionen Svenskundervisning för invandrare

Sveriges kommuner och landsting En kunskapsöversikt - Mäns våld mot kvinnor i nära relationer

Svantesson, E. och Aranki, T. (2006) Do introduction programs affect the probability of immigrants getting work?

Utanförskapets karta 2008 Folkpartiet

Webbsidor

www.arbetsfordelningen.se/statistik/manadsstatistik